

Asia: VN/3049/2021

## **Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä**

### **Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä**

**1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).**

Rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset on kuvattu onnistuneesti. Eri toimijat, kuten Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) hyötyisivät oikeasta ja ajantasaisesta tilastoinnista ja tiedosta, joka olisi saatavilla uuden tiedonkeruun myötä. Nykyinen opettajatiedonkeruu ei pysty vastaamaan luotettavasti moniin kysymyksiin, jotka liittyvät opettajien työhön ja muutuvaan työympäristöön. Tällä hetkellä ei ole käytettävissä tilastoa opettajista, tai opetushenkilökunnan määrästä suhteessa oppilaiden määrään. Opetusryhmien kokoa, kelpoisten opettajien osuuksia ja opettaja-oppilas-suhteen määrän kehitystä kuvaavat julkiset tiedot pohjautuvat epäluotettavaan opettajatiedonkeruuseen, joka ei sovellu tilastollisen päättelyn eikä arviointien pohjaksi merkittävän ei-satunnaisen vastauskadon takia. Tilastokeskus ei voi myöskään nykyisellään kehittää Opetushallituksen tilaamaa tiedonkeruuta kohdennetummaksi, eikä kyselyn vastauskadosta johtuvaa tilastollista harhaa voida arvioida luotettavasti ilman ajantasaista pohja-aineistoa. Uusi opetushenkilökuntaan keskittyvä rekisteri korvaisi kokonaan nykyisen kyselyperusteisen opettajatiedonkeruun, jolloin tietojen laatu ja kattavuus paranisi huomattavasti.

Rekisterin pitkän aikavälin hyötynä voi olla opetusresurssien parempi kohdentuminen, jolla voidaan parantaa yhdenvertaisuuden toteutumista ja vähentää esimerkiksi nuorten syrjäytymistä. Karvi voisi nykyistä paremmin tuottaa eri arvioineissaan luotettavaa tietoa ja kehittämissuosituksia esimerkiksi em. teemoihin liittyen, jolloin uuden tiedonkeruun ylläpitokustannukset voivat palautua nopeasti julkiselle sekto-rille hyvin kohdennettujen toimenpiteiden seurauksena.

Opettajien koulutus- ja täydennyskoulutustietojen tallentamisesta olisi hyötyä myös opetus- ja koulutussektorille suunniteltavien digitaalisten palvelujen kehittämisessä. Ajantasainen tieto esimerkiksi pitkäkestoisesta digitalisaatiosta tai digipedagogiikkaan liittyvästä koulutuksesta, oppiainekohtaisesta täydennyskoulutuksesta tai yksittäisistä tietotekniikan kursseista auttaisi digitaalisten palveluiden ohjeiden, digituen ja teknisten määrittelyjen tekemisessä. Selvityksen

kohdassa 7.1. listatut rekisterin kohderyhmät ovat kattavat. Koulujen henkilökunnan summatietoa, joka sisältää myös tiedon opetustoimea tukevien työntekijöiden roolista ja määrästä, voi hyödyntää digitaalisten palveluiden kehittämisessä mm. suunniteltaessa järjestelmien kapasiteettia.

**2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)**

Tietovarannosta saatavat hyödyt jäävät vajaiksi, jollei tiedon käyttöön ja kehittämiseen investoida riittävästi. Virallinen opettajia kuvaava tilasto korostaisi opettajien tärkeää ja arvostettua roolia suomalaisessa yhteiskunnassa. Tällä hetkellä Tilastokeskus ei julkaise tilastoa opettajista.

Opettajien täydennyskoulutukseen investoidaan vuosittain huomattavia määriä resursseja niin paikallisesti kuin kansallisesti. Ajantasainen tieto alalla työskentelevien henkilöiden työuran aikaisesta täydennyskoulutuksen määrästä, mutta myös laadusta, mahdollistaisi koulutuksen käytettyjen resurssien ja sisältöjen arvioinnin aikaisempaa paremmin. Tätä tiedonkeruuta voidaan kehittää osana uutta tietovarantoa ja hyödyntää kansallisissa arvioinneissa.

Opettajarekisterin keskeisimmät haasteet liittyvät sen rahoitukseen sekä käytännön toteutukseen ja kuormittavuuteen erityisesti rekisterin perustamisvaiheessa kun tietoja kerätään ensimmäistä kertaa. Haasteet on esitetty onnistuneesti raportissa.

Luvussa 9.4. kuvataan tietojen tallentamista opettajarekisteriin. Jos opettajarekisteriä halutaan hyödyntää selvityksen luvun 6.2 mukaisesti esimerkiksi siten, että opettajat voivat itse tarkistaa tietonsa tai käyttää tietoja työnsuorituksessa, rekisteriä kehitettäessä pitää miettiä myös sen käytettävyyttä ja ottaa suunnitteluun mukaan palvelumuotoilijoita. Palvelumuotoilun keinojen tuominen rekisterin kehittämiseen voi edesauttaa myös rekisterin tietojen ajanmukaisuutta ja auttaa kehittämään automaattisia päivittämishuomautuksia ja muita manuaalisia töitä vähentäviä toimia.

**3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea? Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)**

Opettajarekisteri voidaan perustaa vaiheittaisesti. Ensimmäinen vaihe voi kattaa esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen. Seuraava vaihe kattaa varhaiskasvatuksen, ammatillisen koulutuksen, vapaa sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen. Lopullisessa muodossaan opettajarekisterin tulisi kattaa kaikki edellä mainitut kohderyhmät.

Vaiheittainen siirtyminen on kannatettavaa myös sen takia, että Karvi kehittää osana Oikeus Oppia -kehittämishjelmaa varhaiskasvatukseen digitaalista laadunarviointijärjestelmä Valssia.

Valssin avulla on mahdollista kerätä tietoa ja tuottaa analyysseja varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi niin paikallisella kuin kansallisella tasolla. Laadunarviointijärjestelmän tehtävänä on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia sekä Kansallista koulutuksen arviointikeskusta niiden nykyisten lakisääteisten arviointitehtävien toteuttamisessa. Osana järjestelmän kehittämistyötä on ehdotettu säädettäväksi laadunarviointijärjestelmän yhteisrekisterinpitäjyydestä ja varhaiskasvatuksen tietovarannon Vardan tietojen hyödyntämisestä järjestelmässä. Järjestelmän teknisestä toteutuksesta vastaa CSC ja Valssi aukeaa käytettäväksi varhaiskasvatuksen järjestäjille ja yksityisille palveluntuottajille vuoden 2023 alussa. Lisätietoa Valssista: <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/ajankohtaista-varhaiskasvatuksesta/>

Valssin käyttöönotto on vapaaehtoista, mutta monet kunnat ovat ilmaisseet odottavansa järjestelmän valmistumista. Käyttöönotto vaatii kunnilta resursseja, ja uuden arviointijärjestelmän ja sen tuottaman tiedon hyödyntäminen osana järjestäjän laadunhallintaa voi viedä aikaa. On hyvä, että varhaiskasvatuksen kenttään ei kohdistu liikaa digitaalisiin järjestelmiin liittyviä uudistuksia samaan aikaan.

#### **4) Opettajarekisterin sisällöt: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoa rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)**

Opettajarekisterin sisällöt ovat esitetyssä muodossa hyvin kattavat. Karvi voisi käyttää laajasti tätä luotettavaa ja monipuolista tietoa erityyppisissä kansallisissa arvioinneissaan. Karvin tuottamaa arviointitietoa ja kehittämissuosituksia voidaan käyttää kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti esimerkiksi opettajankoulutuksen ja täydennyskoulutuksen (määrällinen/laadullinen/sisällöllinen) kehittämiseen, resurssien suuntaamiseen ja erilaisten kriittisten yhdenvertaisuutta vaarantavien tekijöiden vähentämiseen.

Vaiheittaisen siirtymisen takia selvityksessä on kuvattu vain ensimmäisen tiedonkeruuvaiheen rakenne ja muuttujat luvussa 7.3. Tästä johtuen selvityksessä ei käy selvästi ilmi, miten varhaiskasvatuksen osalta tietovarannot siirtyisivät uuteen rekisteriin. Toivottavaa ja oletettavaa kuitenkin on, että varhaiskasvatuksen osalta noudatetaan samoja periaatteita kuin Koski ja Virta -tietovarantojen kanssa, eli myös varhaiskasvatuksen osalta tiedonkeruu tapahtuu Vardan rajapintojen avulla. Karvin arviointien perusteella erilaiset digitaaliset järjestelmät ja niihin liittyvät uudistukset lisäävät johtajien työ määrää ja kuormittavuutta (Siippainen ym. 2021). Järjestelmän kehittämisessä tulisi siis pyrkiä tiedonkeruiden kuormittavuuden minimoimiseen kaikilla koulutussektoreilla.

Työntekijän osallistuminen opettajatutorointiin luvussa 7.3.3. ei sisällä sanallista tietoa mentoroinnista tai tutoroinnista vain suorituspäivämäärän. Voiko tätä tarkentaa? Onko esimerkiksi tieto koulun tai kunnan digitutorina tai LUMA-tutorina toimimisesta saatavilla jostain tietovarannosta?

**5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)**

Tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset on esitetty kattavasti. Koulutuksen arvioinnin tarpeet on huomioitu riittävästi raportissa.

**6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)**

Kustannukset on arvioitu onnistuneesti ja kattavasti. Rekisterin optimaalisen hyödyntämisen kannalta on tärkeää, että kansallisissa arvioinneissa tarvittavat tiedot saadaan siitä nopeasti, joustavasti ja ilman Karville aiheutuvia kustannuksia.

**7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehtoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)**

Esityksessä on käsitelty seikkaperäisesti ja asiantuntevasti myös muita vaihtoehtoja opettajarekisterille. Erilaiset opettajatiedonkeruut eivät kuitenkaan tuota luotettavaa ja eheää opettaja-aineistoa eikä niitä ole mahdollista kehittää sellaisiksi. Opettajarekisterin etuja ovat objektiiviset mittarit ja tiedonkeruun automatisoiminen mahdollisimman pitkälle. Näin voidaan vähentää vastaajien eli opettajien työtaakkaa.

**8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen**

Karvi on yksi opettajarekisteriä koskevan aloitteen allekirjoittajista.

**9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?**

Kyllä

Peltoniemi Harri  
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus